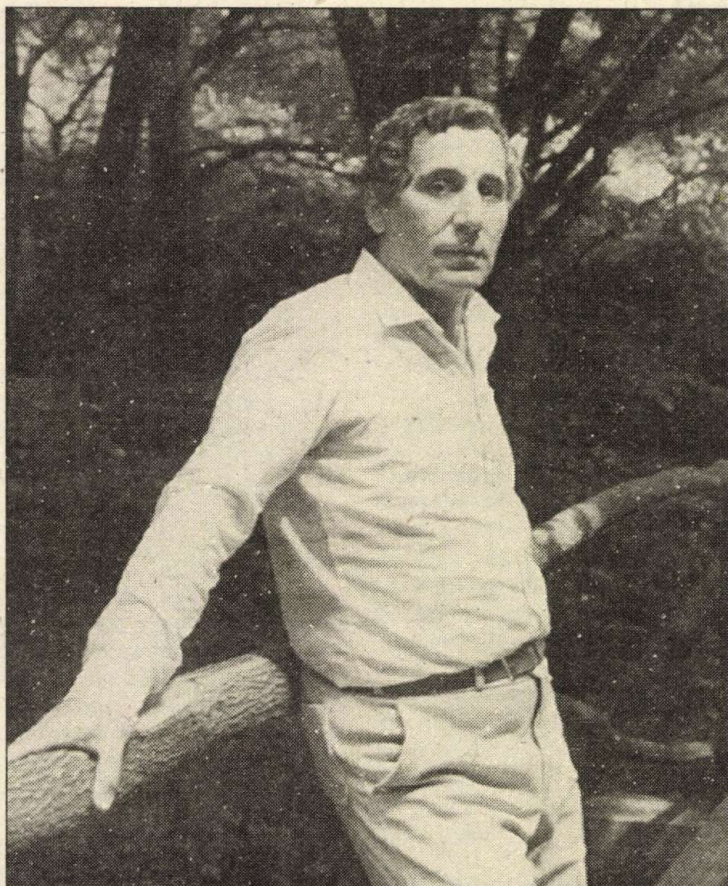

TISZTELETPÉLDÁNY AZ OLVASÓNAK

Nádor Tamás

Igyekezünk szabadulni a szokásos szörnyülködéstől: Már ő is hatvanéves! S ne tegyük hozzá – pedig igazat állítanánk –, hogy tizenötöt bátran letagadhatna. A Könyvvilág 5. oldaláról hosszú ideje ismerős rovat, a Tiszteletpéldány az Olvasónak című interjúk gazdája, Nádor Tamás költő, újságíró október 4-én betöltötte a hatodik x-et. Dinamikus egyéniségű, markáns arcú munkatársunkkal nem próbálunk versenyezni a portretizálásban, hiszen az ő írásainak egyik erőssége épp a líraian hangolt bevezető, a mesteri gyorsfénykép. Ezekből a „kopfokból” akár a magyar szellemi élet sajátos kislexikonát is összeállíthatná.

Legalább háromezer beszélgetést készített eddig.

Fotó: Moldvay József

– Ha a dupláját mondod, akkor jársz közel az igazsághoz – helyesbít máris az ünnepelet: – Hat- és nyolcezer között lehet nyomtatásban megjelent vagy élőszóban, rádióban, tévében elhangzott interjúim száma. Valójában a kíváncsiság és a bosszúság sodort a műfaj közelébe. Az írók, költők hamarabb olvassák saját alkotásaikat, mint én?! Kapóra jött a *Könyvvilág*, ahol már nyomdai levonat formájában hozzájuthattam a készülő újdonságokhoz. Ez a lap lett az egyik „törzshelyem”.

– **Riportként mi motivál elsősorban?**

– Az emberolvasási kaland: közel kerülni egy író; művész, tudós, politikus személyiségéhez és munkásságához. Egy magam alkotta kifejezéssel élve: a portréinterjú – *műfordítás*. Az átszűrt beszélgetés az eszményem,

amely csupa sűrítvény, csupa stilizáció, mímélése az élőbeszédnek – és így szeretné híven visszaadni az elhangzottakat, a tényeket, a valóságot, vagy annak égi mását. Istenigazából csak hangulatra figyelek a kérdezz-felelek közben. Kiszippantom, a szövegbe próbálok menteni a lényegét.

– **Családodtól, iskoláidtól milyen indítást kaptál az irodalmi pályához?**

– Polgári családban a lehető legtermészetesebb dolog volt az olvasás, de nem „hivatásos” módon vagy felső fokozaton. Említhetem édesanyám nyelvtudását, svájci neveltetését – nővéremmel mégis mi voltunk otthon az elsőgenerációs olvasók. Ezt az inspirációt a faszori Evangélikus Gimnázium tanárai erősítették föl bennem tudásukkal, maximalizmusukkal. Kevés volt számuk-

ra a lelkesedés, őket kizárólag a teljesítmény érdekelte. Aztán jöttek kedves egyetemi professzoraim, mestereim, élén Török Endrével.

– **Ifjú költőként már az Új Hangban publikáltál.**

– Katonaként főlváltva írogattam levelet Csoóri Sándornak, **Eörsi István**-nak. Nemcsak válaszok jöttek a verseimre, de állítólag pályázat is nyertem. Aztán amikor 1956 után körülnéztem, Csoóri hallgatott, **Eörsi** börtönben ült... Lírikusként szerepeltem *A magunk kenyerén* című antológiában. Vas István, Kálnoky László és mások biztató, elismerő szavai következtetésé tettek az önszigorban. Nem azért nem jelent meg eddig önálló verseskötetem, mert netán mellőztek volna. Nem voltam hízó fajta. A be nem nyújtott kötet pedig nem jelenhet meg. Meglehetősen sokat publikáltam viszont más műfajokban. Hat interjúkötetemt látott napvilágot, gyermekverseskötetem, képzőművészeti kismonográfiám, két rádióóratoriumom is elhangzott. Újságíró voltam és vagyok; 1987-től hosszú esztendőkn át a Rádió- és Televízióújság főszerkesztői teendői hátráltak rám. Szerettem ezt a feladatot, otthonos volt számomra a „központi periféria”. Így neveztem a tények lapját, ahol soha nem kényszerülhettem leírni akár egyetlen hazug betűt, és erősen bíztam abban, hogy a sok százezres olvasótábor tudatában fölerősödik, megsokszorozódik az, ami pontosan, hitelesen áll a lapban. Helyén kellett lennie minden pontnak, vesszőnek. Már az evangélikus elemiben, Raffai tanár úrnál belém ivódott: még hangsúlyhibát sem szabad elkövetni. Meggyőződésem: a szép beszéd, a jó mondatritmus – zene.

– **Miként jellemeznéd olvasási technikádat?**

– Olvasok szóért, hangulatért: és fényképszerűen olvasok. A szörnyűségben is meglátom a szépet, ha a tárgy nemes, emelkedett, eredeti megformálást kapott. Így maradtak meg bennem a *Magyarországi boszorkányperek* gyönyörűsége borzalmai. Azt az írást kedvelem, amelyben jelen lehetek, elkedvetlenít, sőt: untat a spekuláció.

– **Említetted, hogy – 1988-ban – képzőművészeti szakíróként tettél kitérőt, amikor Rátkay Endréről publikáltál kiskötetet.**

– Egy jó barát kvalitásáról és nyomorúságáról akartam hírt adni, és megtapasztalni, mennyire lehetnek otthonos a tudományos munkában. Tervezett gyűjteményes verseskötetem ép-púgy készen áll, mint hozzá a Rátkay megálmodta címlap.

– **Mielőtt erről a reménybeli könyvről ejtenél pár szót, újra a riportert, a hivatásos beszélgető emlékeidre, ars poeticájáról szeretnék hallani.**

– Lázadó, vad gyerekből igyekeztem energiáit jól beosztó emberré fegyelmelni magam. Az erőtartalekölés lehetőleg szeretetfelhalmozás is nálam.

Néha el is marasztaltak az interjúalanyaim iránti, úgymond, túlságos szeretetért, az azonosulási igyekezetért, amellyel a válaszközökhöz segítém őket. Ruttkai Éva volt az első nagy színész-nő, akivel interjút készíthettem. Vajon egy Shakespeare-szerepet fog alakítani az életben is? Vagy Heltai hősnőjének hangján szólal meg? – töprengtem jó előre. Hétköznapi volt, természetes, kedves; előzetes várakozásaimhoz képest majdhogynem „butuska”. Aztán hirtelen rádöbentem: én vagyok ostoba. Az interjú záloga, hogy rá tudjak hangolódni a másfajta intelligenciára; s a ki nem mondott szavakra is. Máskor meg mentorom, Vas István megállapításait véltem csacskaságnak. Csakhogy ő a bonyolultnak és az egyszerűnek másfajta régiójában járt, egy titkosabb és tágasabb világban volt otthonos, mint hittem. Megengedhette magának, hogy erről is világos-egyszerűen szóljon.

– **Mi az, amitől idegenkedsz?**

– Gyermekként bizonyos távolságtartással szemléltém Thomas Mann-i figurának nevezhető nagyapámat, és a családot, amelyben őt számos rabszolgánál vette körül. Határozottan vágyt bennem a felnőtté válás iránt, ám úgy, hogy azért ne nőjön be a fejem lágya. Irtózom a tiszteletlenségtől. Viszont kifejezetten érdekesnek találtam az enyémtől eltérő véleményt. Erre megtanított – a tanítás. Voltam ifjúsági nevelő is, bűnöző gyerekek közt. A látogatót megíró Konrad Györggyel szomszédos körzetben. Tanítottam az általános iskola felső tagozatától a szabadegyetemig, minden fokon.

– **Most, amikor a Könyvvilág nevében boldog születésnapot kívánok neked, aligha kell, hogy emlékeztesslek arra: a Tiszteletpéldány... tradíciótól még ebben a szabálytalan esetben sem szívesen térnénk el. Tehát, beszélgetésünk végén egy új könyv adatait szeretnénk feltüntetni...**

– „Kivételezést”, haladékat kérek. Mint említettem, verseskönyvem készven áll, a kiadói jó szándék sem hiányzik. A kötet sorsáról, megjelenésének idejéről nagy úr dönt: a pénz. Pantheisztikus ez a kis versesgyűjtemény. A természet a leglényegesebb élményekkel ajándékoz meg: az éjszaka is éneklő madár, egy csaholó kutya, a hangyáktól mákos kő az egész iránti alázatára int. Pedig ha föl-föltolul az Isten szó, talán csak a közös megmagyarázhatatlan érint engem is, hisz’ magam sem tudom, hívó vagyok-e vagy csak hinni volna jó.

A könyvészeti adatok; az annotáció helyett hadd kapjon helyet e beszélgetés végén tervezett kötetem mottója, nyitó négyesoros:

*Versék virárganak
mellkasunkban.
Illat a lélek.
Csupa föld a szívünk.*

Tarján Tamás